

HOOFDSTUK 2 DE WROK VAN ACHILLES (1.1-347)

1. DE PEST (1.1-100)

a. Het begin van de Ilias (1.1-7)

1 Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἴαχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἴϊδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεύχε κύνεσσιν
5 οἰωνοῖσὶ τε πάσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
ἔξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

b. Wie was de oorzaak van de ruzie? (1.8-16)

Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
10 νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακὴν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
οὔνεκα τὸν Χρῦσῆν ἠτίμασεν ἀρητῆρα
Ἄτρεΐδης· ὁ γὰρ ἦλθε θεὰς ἐπὶ νῆας Ἰαχαιῶν
λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,

στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἴ Απόλλωνος

15 χρυσέῳ ἀνὰ σκῆπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας ἼΑχαιοῦς,

ἼΑτρεΐδα δὲ μάλιστα δῶ, κοσμήτορε λαῶν·

c. Chryses smeeft de Grieken, maar Agamemnon wil niet luisteren (1.17-25)

“ἼΑτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιδες ἼΑχαιοί,

ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ἼΟλύμπια δώματ' ἔχοντες

ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὐδ' οἴκαδ' ἰκέσθαι·

20 παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,

ἄζόμενοι Διὸς υἱὸν ἐκηβόλον ἼΑπόλλωνα.”

ἼΕνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν ἼΑχαιοὶ

αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·

ἀλλ' οὐκ ἼΑτρεΐδῃ ἼΑγαμέμνονι ἦνδανε θυμῶ,

25 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·

d. Agamemnon beledigt Chryses (1.26-32)

“Μῆ σε, γέρον, κοίλησιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχείω

ἢ νῦν δηθύνοντ' ἢ ὕστερον αὐτίς ἰόντα,

μή νύ τοι οὐ χραίσμη σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο·

τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
30 ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἴαργεῖ, τηλόθι πάτρης,
ἱστὸν ἐποιχομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιώσασαν·
ἀλλ' ἴθι, μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι.”

e. Chryses verlaat het Griekse legerkamp en bidt tot Apollo (1.33-42)

“Ὡς ἔφατ', ἔδεισεν δ' ὁ γέρον καὶ ἐπέειθετο μύθῳ·
βῆ δ' ἀκέων παρὰ θίνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
35 πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἠρᾶθ' ὁ γεραιὸς
Ἄπολλωνι ἄνακτι, τὸν ἠϋκόμος τέκε Λητώ·
“Κλυθὶ μευ, ἀργυρότοξ', ὅς Χρῦσην ἀμφιβέβηκας
Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε ἴφι ἀνάσσεις,
Σμινθεῦ, εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
40 ἢ εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πύονα μηρὶ ἔκηα
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τόδε μοι κρήνην ἐέλωρ·
τείσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.”

f. Apollo verhoort Chryses' gebed en veroorzaakt een plaag in het Griekse legerkamp (1.43-51)

ᾠς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων χωόμενος κῆρ,
45 τόξ' ὄμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην·
ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἴστοι ἐπ' ὤμων χωόμενοιο,
αὐτοῦ κινηθέντος· ὁ δ' ἦϊε νυκτὶ ἐοικώς.
Ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἔηκε·
δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο·
50 οὐρήας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κύνας ἀργούς,
αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφειῖς
βάλλ'· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.

g. Na negen dagen roept Achilles de Grieken ter vergadering (1.53-58)

Ἐννήμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ᾤχετο κῆλα θεοῖο,
τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
55 τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη·
κῆδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὀράτο.

Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν ὀμηγερέες τ' ἐγένοντο,
τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

h. Achilles raadt aan om een ziener te raadplegen (1.59-67)

“ Ἀτρεΐδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἴω
60 ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾶ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοῦς·
ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα,
ἢ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν,
ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
65 εἴτ' ἄρ' ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται εἴθ' ἐκατόμβης,
αἶ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων
βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.”

i. Calchas staat op en neemt het woord (1.68-83)

Ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
Κάλχας Θεστορίδης, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
70 ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,
καὶ νήεσσ' ἠγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω
ἦν διὰ μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων·
ὃ σφιν ἐϋφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
“ὦ Ἀχιλεῦ, κέλεαί με, Διῖ φίλε, μυθήσασθαι
75 μῆνιν Ἀπόλλωνος ἑκατηβέλεταο ἄνακτος·
τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὄμοσον
ἦ μὲν μοι πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξειν·
ἦ γὰρ ὅτομαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
Ἀργείων κρατέει καὶ οἱ πείθονται Ἀχαιοί·
80 κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ·
εἴ περ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψη,
ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ,
ἐν στήθεσσι ἐοῖσι· σὺ δὲ φράσαι εἴ με σαώσεις.”

j. Achilles verzekert Calchas te zullen helpen, die de reden van Apollo's woede noemt (1.84-100)

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

85 “Θαρσήσας μάλα εἶπε θεοπρόπιον ὃ τι οἴσθα·

οὐ μὰ γὰρ Ἀπόλλωνα Διῖ φίλον, ᾧ τε σύ, Κάλχαν,

εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,

οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο

σοὶ κοίλης παρὰ νηυσὶ βαρείας χειῖρας ἐποίσει

90 συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἵπησ,

ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὐχεται εἶναι.”

Καὶ τότε δὴ θάρσησε καὶ ἠύδα μάντις ἀμύμων·

“Οὔτ' ἄρ' ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται οὔθ' ἑκατόμβης,

ἀλλ' ἔνεκ' ἀρητῆρος, ὃν ἠτίμησ' Ἀγαμέμνων,

95 οὐδ' ἀπέλυσε θύγατρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἄποινα,

τοῦνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει·

οὐδ' ὃ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει,

πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἑλικώπιδα κούρην

ἀπριάτην ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην

100 ἐς Χρύσην· τότε κέν μιν ἰλασσάμενοι πεπίθοιμεν.”

2. DE RUZIE TUSSEN AGAMEMNON EN ACHILLES (1.101-247)

a. Agamemnon vaart tegen Calchas uit (1.101-120)

Ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη

ἦρωσ Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων

ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφὶ μέλαιναί

πίμπλαντ', ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι εἵκτην·

105 Κάλχαντα πρῶτιστα κάκ' ὀσσόμενος προσέειπε·

“Μάντι κακῶν, οὐ πώ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας·

αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,

ἐσθλὸν δ' οὔτε τί πω εἶπας ἔπος οὔτ' ἐτέλεσσας·

καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις

110 ὡς δὴ τοῦδ' ἔνεκά σφιν ἐκηβόλος ἄλγεα τεύχει,

οὔνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσηΐδος ἀγλά' ἄποινα

οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν

οἴκοι ἔχειν· καὶ γάρ ῥα Κλυταιμνήστρης προβέβουλα

κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθέν ἐστι χερείων,

115 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, οὔτ' ἄρ' φρένας οὔτέ τι ἔργα.

Ἄλλὰ καὶ ὧς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον·

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σῶν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·

αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἐτοιμάσατ', ὄφρα μὴ οἶος

Ἄργείων ἀγέραςτος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·

120 λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες, ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη.”

b. Achilles wijst de eis van Agamemnon af (1.121-129)

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς·

“Ἄτρεΐδη κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων,

πῶς γὰρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;

Οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλά·

125 ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,

λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.

Ἄλλὰ σὺ μὲν νῦν τήνδε θεῶ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ

τριπλῆ τετραπλῆ τ' ἀποτείσομεν, αἴ κέ ποθι Ζεὺς

δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.”

c. Chryseïs moet teruggebracht worden (1.130-147)

- 130 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
“Μὴ δὴ οὕτως, ἀγαθός περ ἐὼν, θεοεΐκελ' Ἀχιλλεῦ,
κλέπτε νόω, ἐπεὶ οὐ παρελεύσειαι οὐδέ με πείσεις.
Ἥ ἐθέλεις, ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὐτως
ἦσθαι δευόμενον, κέλευαι δέ με τήνδ' ἀποδοῦναι;
- 135 Ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί,
ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
ἄξω ἐλών· ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὄν κεν ἴκωμαι.
- 140 Ἄλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὐτίς,
νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλα διαν,
ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἐκατόμβην
θείομεν, ἂν δ' αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρηον
βήσομεν· εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω,
- 145 ἢ Αἴας ἢ Ἴδομενεὺς ἢ διος Ὀδυσσεὺς

ἤε σὺ, Πηλεΐδη, πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,

ὄφρ' ἡμῖν ἐκάεργον ἰλάσσειαι ἱερὰ ῥέξας.”

HOOFDSTUK 4 HET LOT VAN TROJE (4.1-222, 5.274-381)

1. DE GODEN BESPREKEN HET LOT VAN TROJE (4.1-84)

a. Zeus provoceert Hera in een godenvergadering (4.1-19)

- 1 Οἱ δὲ θεοὶ παρ Ζηνὶ καθήμενοι ἡγορόωντο
χρυσέω ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφισι πότνια Ἥβη
νέκταρ ἐνοχόει· τοὶ δὲ χρυσεῖς δεπάεσσι
δειδέχατ' ἀλλήλους, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.
- 5 Αὐτίκ' ἐπειράτο Κρονίδης ἐρεθιζέμεν Ἥρην
κερτομίους ἐπέεσσι, παραβλήδην ἀγορεύων·
“Δοιαὶ μὲν Μενελάῳ ἀρηγόνες εἰσὶ θεάων,
Ἥρη τ' Ἀργεῖη καὶ Ἀλαλκομενηῖς Ἀθήνη.
Ἄλλ' ἦτοι ταὶ νόσφι καθήμεναι εἰσορόωσαι
- 10 τέρπεσθον· τῷ δ' αὖτε φιλομειδῆς Ἀφροδίτη
αἰεὶ παρμέμβλωκε καὶ αὐτοῦ κῆρας ἀμύνει·
καὶ νῦν ἐξεσάωσεν οἰόμενον θανέεσθαι.
Ἄλλ' ἦτοι νίκη μὲν ἀρηϊφίλου Μενελάου·
ἡμεῖς δὲ φραζώμεθ' ὅπως ἔσται τάδε ἔργα,

15 ἢ ῥ' αὐτίς πόλεμόν τε κακὸν καὶ φύλοπιν αἰνὴν
ὄρσομεν, ἦ φιλότητα μετ' ἀμφοτέροισι βάλωμεν.
Εἰ δ' αὖ πως τόδε πᾶσι φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο,
ἦτοι μὲν οἰκέοιτο πόλις Πριάμοιο ἄνακτος,
αὐτίς δ' Ἀργεῖην Ἑλένην Μενέλαος ἄγοιτο.”

b. Hera protesteert (4.20-29)

20 “Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἐπέμυξαν Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη·
πλησίαι αἶ γ' ἦσθην, κακὰ δὲ Τρώεσσι μεδέσθην.
Ἦτοι Ἀθηναίη ἀκέων ἦν οὐδέ τι εἶπε,
σκυζομένη Διὶ πατρί, χόλος δέ μιν ἄγριος ἦρει·
Ἥρη δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσηύδα·
25 “Αἰνότατε Κρονίδη, ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες·
πῶς ἐθέλεις ἄλιον θεῖναι πόνον ἡδ' ἀτέλεστον,
ἰδρῶ θ' ὄν ἴδρωσα μόγῳ, καμέτην δέ μοι ἵπποι
λαὸν ἀγειρούση, Πριάμῳ κακὰ τοῖό τε παισίν.
Ἔρδ'· ἀτὰρ οὐ τοι πάντες ἐπαινέομεν θεοὶ ἄλλοι.”

c. Zeus geeft Hera haar zin (4.30-49)

- 30 Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
“Δαιμονίη, τί νύ σε Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες
τόσσα κακὰ ρέζουσιν, ὅ τ' ἀσπερχὲς μενεαίνεις
Ἰλίου ἐξαλαπάξαι ἐϋκτίμενον πτολίεθρον;
Εἰ δὲ σύ γ' εἰσελθοῦσα πύλας καὶ τείχεα μακρὰ
35 ὦμόν βεβρώθοις Πρίαμον Πριάμοιό τε παῖδας
ἄλλους τε Τρῶας, τότε κεν χόλον ἐξακέσαιο.
Ἔρξον ὅπως ἐθέλεις· μὴ τοῦτό γε νεῖκος ὀπίσσω
σοὶ καὶ ἐμοὶ μέγ' ἔρισμα μετ' ἀμφοτέροισι γένηται.
Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·
40 ὀππότε κεν καὶ ἐγὼ μεμαῶς πόλιν ἐξαλαπάξαι
τὴν ἐθέλω ὅθι τοι φίλοι ἀνέρες ἐγγεγάασι,
μή τι διατρίβειν τὸν ἐμὸν χόλον, ἀλλὰ μ' ἐᾶσαι·
καὶ γὰρ ἐγὼ σοὶ δῶκα ἐκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ·
αἱ γὰρ ὑπ' ἠελίῳ τε καὶ οὐρανῷ ἀστερόεντι
45 ναιετάουσι πόλῆες ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,

τάων μοι περὶ κῆρι τίεσκετο Ἴλιος ἱρῆ
καὶ Πριάμος καὶ λαὸς εὐμμελίω Πριάμοιο.
Οὐ γάρ μοί ποτε βωμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἵσης,
λοιβῆς τε κνίσης τε· τὸ γὰρ λάχομεν γέρας ἡμεῖς.”

d. Hera doet een voorstel (4.50-67)

50 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἥρη·
“Ἦτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταταί εἰσι πόλεις,
Ἄργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγυια Μυκῆνη·
τὰς διαπέρσαι, ὅτ' ἂν τοι ἀπέχθωνται περὶ κῆρι·
τάων οὐ τοι ἐγὼ πρόσθ' ἴσταμαι οὐδὲ μεγαίρω.
55 Εἴ περ γὰρ φθονέω τε καὶ οὐκ εἰῶ διαπέρσαι,
οὐκ ἀνύω φθονέουσ', ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερός ἐσσι.
Ἄλλὰ χρὴ καὶ ἐμὸν θέμεναι πόνον οὐκ ἀτέλεστον·
καὶ γὰρ ἐγὼ θεὸς εἰμι, γένος δέ μοι ἔνθεν ὄθεν σοί,
καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
60 ἀμφότερον, γενεῇ τε καὶ οὐνεκα σὴ παράκοιτις
κέκλημαι, σὺ δὲ πᾶσι μετ' ἀθανάτοισιν ἀνάσσεις.

Ἄλλ' ἦτοι μὲν ταῦθ' ὑποείζομεν ἀλλήλοισι,
σοὶ μὲν ἐγώ, σὺ δ' ἐμοί· ἐπὶ δ' ἔψονται θεοὶ ἄλλοι
ἀθάνατοι· σὺ δὲ θάσσον Ἀθηναίη ἐπιτεῖλαι
65 ἐλθεῖν ἐς Τρώων καὶ Ἀχαιῶν φύλοπιν αἰνὴν,
πειρᾶν δ' ὥς κε Τρῶες ὑπερκύδαντας Ἀχαιοὺς
ἄρξωσι πρότεροι ὑπὲρ ὄρκια δηλήσασθαι.”

e. Zeus stuurt Athena op weg (4.68-84)

Ἦς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
αὐτίκ' Ἀθηναίην ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
70 “Αἶψα μάλ' ἐς στρατὸν ἐλθὲ μετὰ Τρῶας καὶ Ἀχαιούς,
πειρᾶν δ' ὥς κε Τρῶες ὑπερκύδαντας Ἀχαιοὺς
ἄρξωσι πρότεροι ὑπὲρ ὄρκια δηλήσασθαι.”
Ἦς εἰπὼν ὄτρυνε πάρος μεμαυῖαν Ἀθήνην,
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων αἴξισσα.
75 Οἶον δ' ἀστέρα ἦκε Κρόνου πάϊς ἀγκυλομήτεω,
ἦ ναύτησι τέρας ἠὲ στρατῷ εὐρέϊ λαῶν,
λαμπρόν· τοῦ δέ τε πολλοὶ ἀπὸ σπινθήρες ἴενται·

τῷ εἵκυι ἦϊξεν ἐπὶ χθόνα Παλλὰς Ἀθήνη,

κὰδ δ' ἔθορ' ἐς μέσσον· θάμβος δ' ἔχεν εἰσορόωντας,

80 Τρῳάς θ' ἵπποδάμους καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιούς·

ὦδε δέ τις εἶπεσκεν ἰδὼν ἐς πλησίον ἄλλον·

“Ἡ ρ' αὐτίς πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ

ἔσσεται, ἢ φιλότητα μετ' ἀμφοτέροισι τίθησι

Ζεὺς, ὅς τ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται.”

HOOFDSTUK 6 DE DOOD VAN PATROCLUS (16.684-867, 17.424-458)

2. DE DOOD VAN PATROCLUS (16.783-867)

b. Patroclus wordt in de rug getroffen (16.805-817)

805 Τὸν δ' ἄτη φρένας εἶλε, λύθεν δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα,
στῆ δὲ ταφῶν· ὄπιθεν δὲ μετάφρενον ὄξεϊ δουρὶ
ῶμων μεσσηγὺς σχεδόθεν βάλε Δάρδανος ἀνὴρ,
Πανθοΐδης Εὐφορβος, ὃς ἠλικίην ἐκέκαστο
ἔγχεϊ θ' ἵπποσύνη τε πόδεσσί τε καρπαλίμοισι·
810 καὶ γὰρ δὴ τότε φῶτας ἐείκοσι βῆσεν ἀφ' ἵππων,
πρῶτ' ἐλθὼν σὺν ὄχεσφι, διδασκόμενος πολέμοιο·
ὅς τοι πρῶτος ἐφῆκε βέλος, Πατρόκλεες ἵπευῶ,
οὐδὲ δάμασσ'· ὁ μὲν αὖτις ἀνέδραμε, μίκτο δ' ὀμίλω,
ἐκ χροῶς ἀρπάξας δόρυ μείλινον, οὐδ' ὑπέμεινε
815 Πάτροκλον γυμνὸν περ ἐόντ' ἐν δηϊοτήτι.
Πάτροκλος δὲ θεοῦ πληγῇ καὶ δουρὶ δαμασθεῖς
ἄψ ἐτάρων εἰς ἔθνος ἐχάζετο κῆρ' ἀλεείνων.

c. Hector geeft de genadeslag (16.818-829)

Ἔκτωρ δ' ὡς εἶδεν Πατροκλῆα μεγάθυμον
ἄψ ἀναχαζόμενον, βεβλημένον ὀξείϊ χαλκῶ,
820 ἀγχίμολόν ρά οἱ ἦλθε κατὰ στίχας, οὔτα δὲ δουρὶ
νεΐατον ἐς κενεῶνα, διαπρὸ δὲ χαλκὸν ἔλασσε·
δούπησεν δὲ πεσῶν, μέγα δ' ἤκαχε λαὸν Ἀχαιῶν·
ὡς δ' ὅτε σὺν ἀκάμαντα λέων ἐβιήσατο χάρμη,
ὥ τ' ὄρεος κορυφῆσι μέγα φρονέοντε μάχεσθον
825 πίδακος ἀμφ' ὀλίγης· ἐθέλουσι δὲ πῖεμεν ἄμφω·
πολλὰ δέ τ' ἀσθμαίνοντα λέων ἐδάμασσε βίηφιν·
ὥς πολέας πεφνόντα Μενoitίου ἄλκιμον υἱὸν
Ἔκτωρ Πριαμίδης σχεδὸν ἔγγει θυμὸν ἀπηύρα,
καὶ οἱ ἐπευχόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

d. Hector bespot Patroclus (16.830-842)

- 830 “Πάτροκλ’, ἦ που ἔφησθα πόλιν κεραϊζέμεν ἀμήν,
Τρωϊάδας δὲ γυναικας ἐλεύθερον ἦμαρ ἀπούρας
ἄξειν ἐν νήεσσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
νήπιε· τάων δὲ πρόσθ’ Ἔκτορος ὠκέες ἵπποι
ποσσὶν ὀρωρέχεται πολεμίζειν· ἔγχεϊ δ’ αὐτὸς
- 835 Τρωσὶ φιλοπτολέμοισι μεταπρέπω, ὃ σφιν ἀμύνω
ἦμαρ ἀναγκαῖον· σὲ δέ τ’ ἐνθάδε γῦπες ἔδονται.
Ἄ δειλ’, οὐδέ τοι ἐσθλὸς ἐὼν χραίσμησεν Ἀχιλλεύς,
ὅς πού τοι μάλα πολλὰ μένων ἐπετέλλετ’ ἰόντι·
Μή μοι πρὶν ἰέναι, Πατρόκλεες ἵπποκέλευθε,
840 νῆας ἔπι γλαφυράς, πρὶν Ἔκτορος ἀνδροφόνιο
αἱματόεντα χιτῶνα περὶ στήθεσσι δαΐξαι.’
Ὡς πού σε προσέφη, σοὶ δὲ φρένας ἄφροني πεῖθε.”

e. Patroclus voorspelt Hector zijn spoedige dood (16.843-854)

Τὸν δ' ὀλιγοδρανέων προσέφησ, Πατρόκλεες ἵππευ·

“Ἦδη νῦν, Ἴκτορ, μεγάλ' εὖχεο· σοὶ γὰρ ἔδωκε

845 νίκην Ζεὺς Κρονίδης καὶ Ἀπόλλων, οἳ με δάμασσαν

ῥηιδίως· αὐτοὶ γὰρ ἀπ' ὤμων τεύχε' ἔλοντο.

Τοιοῦτοι δ' εἶ πέρ μοι ἐείκοσιν ἀντεβόλησαν,

πάντες κ' αὐτόθ' ὄλοντο ἐμῶ ὑπὸ δουρὶ δαμέντες.

Ἄλλά με μοῖρ' ὀλοή καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός,

850 ἀνδρῶν δ' Εὐφορβος· σὺ δέ με τρίτος ἐξεναρῖζεις.

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·

οὐ θην οὐδ' αὐτὸς δηρὸν βέη, ἀλλά τοι ἦδη

ἄγχι παρέστηκεν θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή,

χερσὶ δαμέντ' Ἀχιλῆος ἀμύμονος Αἰακίδαο.”

f. Patroclus sterft (16.855-867)

855 Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε·
ψυχὴ δ' ἐκ ρεθέων παμένη Ἴδίοσδε βεβήκει,
ὄν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην.
Τὸν καὶ τεθνηῶτα προσηύδα φαίδιμος Ἴκτωρ·
“Πατρόκλεις, τί νύ μοι μαντεύεαι αἰπὺν ὄλεθρον;
860 Τίς δ' οἶδ' εἶ κ' Ἀχιλεὺς, Θέτιδος πάϊς ἠϋκόμοιο,
φθῆη ἐμῶ ὑπὸ δουρὶ τυπεῖς ἀπὸ θυμὸν ὀλέσσαι;”
Ὡς ἄρα φωνήσας δόρυ χάλκεον ἐξ ὠτειλῆς
εἴρυσε λάξ προσβάς, τὸν δ' ὕπτιον ὦσ' ἀπὸ δουρός.
Αὐτίκα δὲ ξὺν δουρὶ μετ' Αὐτομέδοντα βεβήκει,
865 ἀντίθεον θεράποντα ποδώκεος Αἰακίδαο·
ἴετο γὰρ βαλέειν· τὸν δ' ἔκφερον ὠκέες ἵπποι
ἄμβροτοι, οὓς Πηληϊ θεοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα.

HOOFDSTUK 8 HET DUEL TUSSEN ACHILLES EN HECTOR (22.1-515)

2. HET DUEL TUSSEN ACHILLES EN HECTOR (22.188-366)

a. Achilles achtervolgt Hector, maar kan hem niet te pakken krijgen (22.188-207)

Ἔκτορα δ' ἀσπερχὲς κλονέων ἔφεπ' ὠκύς Ἀχιλλεύς.

Ἦς δ' ὅτε νεβρὸν ὄρεσφι κύων ἐλάφοιο δίηται,

190 ὄρσας ἐξ εὐνῆς, διὰ τ' ἄγκεα καὶ διὰ βήσσας·

τὸν δ' εἴ πέρ τε λάθησι καταπτήξας ὑπὸ θάμνω,

ἀλλὰ τ' ἀνιχνεύων θέει ἔμπεδον, ὄφρα κεν εὖρη·

ὥς Ἴκτωρ οὐ λῆθε ποδώκεα Πηλεΐωνα.

Ὅσσάκι δ' ὀρμήσειε πυλάων Δαρδανιάων

195 ἀντίον αἴξασθαι ἐϋδμήτους ὑπὸ πύργους,

εἴ πως οἱ καθύπερθεν ἀλάλκοιεν βελέεσσι,

τοσσάκι μιν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς

πρὸς πεδίον· αὐτὸς δὲ ποτὶ πτόλιος πέτετ' αἰεὶ.

Ἦς δ' ἐν ὀνείρω οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν·

200 οὔτ' ἄρ' ὁ τὸν δύναται ὑποφεύγειν οὔθ' ὁ διώκειν·

ὥς ὁ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσίν, οὐδ' ὅς ἀλύξαι.

Πῶς δέ κεν Ἴκτωρ κῆρας ὑπεξέφυγεν θανάτιο,
εἰ μή οἱ πύματόν τε καὶ ὕστατον ἦντετ' Ἀπόλλων
ἐγγύθεν, ὅς οἱ ἐπῶρσε μένος λαιψηρά τε γούνα;

205 Λαοῖσιν δ' ἀνένευε καρῆατι δῖος Ἀχιλλεύς,
οὐδ' ἔα ἰέμεναι ἐπὶ Ἴκτορι πικρὰ βέλεμνα,
μή τις κῦδος ἄροιτο βαλῶν, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι.

b. Zeus weegt het lot van beide helden (22.208-223)

Ἄλλ' ὅτε δὴ τὸ τέταρτον ἐπὶ κρουνοὺς ἀφίκοντο,
καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα,
210 ἐν δὲ τίθει δύο κῆρε τανηλεγέος θανάτοιο,
τὴν μὲν Ἀχιλλῆος, τὴν δ' Ἑκτορος ἵπποδάμοιο,
ἔλκε δὲ μέσσα λαβῶν· ῥέπε δ' Ἑκτορος αἴσιμον ἦμαρ,
ᾧχετο δ' εἰς Ἀΐδαο, λίπεν δέ εἰ Φοῖβος Ἀπόλλων.
Πηλεΐωνα δ' ἵκανε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
215 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
“Νῦν δὴ νῶϊ ἔολπα, Διῖ φίλε φαίδιμ' Ἀχιλλεῦ,
οἴσεσθαι μέγα κῦδος Ἀχαιοῖσι προτὶ νῆας,
Ἑκτορα δηώσαντε μάχης ἅατόν περ ἐόντα.
Οὐ οἱ νῦν ἔτι γ' ἔστι πεφυγμένον ἄμμε γενέσθαι,
220 οὐδ' εἴ κεν μάλα πολλὰ πάθοι ἐκάεργος Ἀπόλλων
προπροκυλινδόμενος πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἄλλὰ σὺ μὲν νῦν στήθι καὶ ἄμπνυε, τόνδε δ' ἐγώ τοι
οἰχομένη πεπιθήσω ἐναντίβιον μαχέσασθαι.”

c. Athena gaat naar Hector toe (22.224-231)

“Ὡς φάτ’ Ἀθηναίη, ὃ δ’ ἐπέειθετο, χαίρε δὲ θυμῷ,
225 στή δ’ ἄρ’ ἐπὶ μελίσσης χαλκογλώχινος ἐρεισθείς.
Ἦ δ’ ἄρα τὸν μὲν ἔλειπε, κινήσατο δ’ Ἔκτορα διὸν
Δηϊφόβῳ ἔϊκυῖα δέμας καὶ ἀτειρέα φωνήν·
ἀγχοῦ δ’ ἵσταμένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
“Ἦθελί, ἦ μάλα δὴ σε βιάζεται ὤκυς Ἀχιλλεύς,
230 ἄστνυ πέρι Πριάμοιο ποσὶν ταχέεσσι διώκων·
ἀλλ’ ἄγε δὴ στέωμεν καὶ ἀλεξώμεσθα μένοντες.”

d. Athena spoort Hector aan (22.232-246)

Τὴν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·

“Δηΐφοβ', ἦ μὲν μοι τὸ πάρος πολὺ φίλτατος ἦσθα

γνωτῶν, οὓς Ἐκάβη ἠδὲ Πρίαμος τέκε παῖδας·

235 νῦν δ' ἔτι καὶ μᾶλλον νοέω φρεσὶ τιμήσασθαι,

ὄς ἔτλης ἐμεῦ εἶνεκ', ἐπεὶ ἴδες ὀφθαλμοῖσι,

τείχεος ἐξελθεῖν, ἄλλοι δ' ἔντοσθε μένουσι.”

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·

“Ἥθει', ἦ μὲν πολλὰ πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ

240 λίσσονθ' ἐξείης γουνούμενοι, ἀμφὶ δ' ἐταῖροι,

αἴθι μένειν· τοῖον γὰρ ὑποτρομέουσιν ἅπαντες·

ἀλλ' ἐμὸς ἔνδοθι θυμὸς ἐτείρετο πένθει λυγρῶ.

Νῦν δ' ἰθὺς μεμαῶτε μαχώμεθα, μηδέ τι δούρων

ἔστω φειδωλή, ἵνα εἶδομεν εἴ κεν Ἀχιλλεὺς

245 νῶϊ κατακτείνας ἔναρα βροτόεντα φέρηται

νήας ἔπι γλαφυράς, ἦ κεν σῶ δουρὶ δαμήη.”

e. Hector wil een overeenkomst sluiten met Achilles (22.247-259)

“Ὡς φαμένη καὶ κερδοσύνη ἠγήσατ' Ἀθήνη·

οἱ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,

τὸν πρότερος προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·

250 “Ὅ σ' ἔτι, Πηλέος υἱέ, φοβήσομαι, ὡς τὸ πάρος περ

τρὶς περὶ ἄστυ μέγα Πριάμου δίον, οὐδέ ποτ' ἔτλην

μεῖναι ἐπερχόμενον· νῦν αὐτέ με θυμὸς ἀνήκε

στήμεναι ἀντία σεῖο· ἔλοιμί κεν, ἢ κεν ἀλοίην.

Ἄλλ' ἄγε δεῦρο θεοὺς ἐπιδώμεθα· τοὶ γὰρ ἄριστοι

255 μάρτυροι ἔσσονται καὶ ἐπίσκοποι ἁρμονιάων·

οὐ γὰρ ἐγὼ σ' ἔκπαγλον ἀεικιῶ, αἶ κεν ἐμοὶ Ζεὺς

δώη καμμονίην, σὴν δὲ ψυχὴν ἀφέλωμαι·

ἀλλ' ἐπεὶ ἄρ κέ σε συλήσω κλυτὰ τεύχε', Ἀχιλλεῦ,

νεκρὸν Ἀχαιοῖσιν δώσω πάλιν· ὡς δὲ σὺ ρέζειν.”

f. Achilles wijst Hectors verzoek af (22.260-272)

260 Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·

“Ἐκτορ, μή μοι, ἄλαστε, συνημοσύνας ἀγόρευε·

ὥς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά,

οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν,

ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν,

265 ὥς οὐκ ἔστ' ἐμὲ καὶ σὲ φιλήμεναι, οὐδέ τι νῶϊν

ὄρκια ἔσσονται, πρὶν γ' ἢ ἕτερόν γε πεσόντα

αἵματος ἄσαι ἼΑρηα, ταλαύρινον πολεμιστήν.

Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκειο· νῦν σε μάλα χρῆ

αἰχμητήν τ' ἔμεναι καὶ θαρσαλέον πολεμιστήν.

270 Οὐ τοι ἔτ' ἔσθ' ὑπάλυξις, ἄφαρ δέ σε Παλλὰς Ἀθήνη

ἔγχει ἐμῶ δαμάα· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτείσεις,

κήδε' ἐμῶν ἐτάρων, οὓς ἔκτανες ἔγχει θύων.”

g. Achilles raakt Hector niet, maar krijgt zijn speer terug van Athena (22.273-288)

Ἦ ῥα, καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος·
καὶ τὸ μὲν ἄντα ἰδὼν ἠλεύατο φαίδιμος Ἔκτωρ·
275 ἔζετο γὰρ προΐδων, τὸ δ' ὑπέρπτατο χάλκεον ἔγχος,
ἐν γαίῃ δ' ἐπάγη· ἀνὰ δ' ἤρπασε Παλλὰς Ἀθήνη,
ἄψ δ' Ἀχιλῆϊ δίδου, λάθε δ' Ἔκτορα, ποιμένα λαῶν.
Ἔκτωρ δὲ προσέειπεν ἀμύμονα Πηλεΐωνα·
“Ἡμβροτες, οὐδ' ἄρα πῶ τι, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
280 ἐκ Διὸς ἠείδης τὸν ἐμὸν μόνον· ἦ τοι ἔφης γε·
ἀλλὰ τις ἀρτιεπὴς καὶ ἐπικλοπὸς ἔπλεο μύθων,
ἔφρα σ' ὑποδείσας μένεος ἀλκῆς τε λάθωμαι.
Οὐ μὲν μοι φεύγοντι μεταφρένων ἐν δόρυ πήξεις,
ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον,
285 εἶ τοι ἔδωκε θεός· νῦν αὖτ' ἐμὸν ἔγχος ἄλφειαι
χάλκεον· ὡς δὴ μιν σφ' ἐν χροῖ πᾶν κομίσειο.
Καὶ κεν ἐλαφρότερος πόλεμος Τρώεσσι γένοιτο
σεῖο καταφθιμένοιο· σὺ γάρ σφισι πῆμα μέγιστον.”

h. Hector verwondt Achilles niet, en beseft dat hij gedoemd is te sterven (22.289-305)

Ἦ ῥά, καὶ ἀμπεπαλῶν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος,
290 καὶ βάλε Πηλεΐδαο μέσον σάκος οὐδ' ἀφάμαρτε·
τῆλε δ' ἀπεπλάγχθη σάκεος δόρυ· χῶσατο δ' Ἔκτωρ
ὅτι ῥά οἱ βέλος ὠκὺ ἐτώσιον ἔκφυγε χειρός,
στῆ δὲ κατηφήσας, οὐδ' ἄλλ' ἔχε μείλινον ἔγχος.
Δηϊφοβὸν δὲ κάλει λευκάσπιδα μακρὸν αὔσας·
295 ἦτεέ μιν δόρυ μακρὸν· ὁ δ' οὐ τί οἱ ἐγγύθεν ἦεν·
Ἔκτωρ δ' ἔγνω ἦσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·
“ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ με θεοὶ θάνατόνδε κάλεσαν·
Δηϊφοβὸν γὰρ ἔγωγ' ἐφάμην ἦρωα παρεῖναι·
ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τείχει, ἐμὲ δ' ἐξαπάτησεν Ἀθήνη.
300 Νῦν δὲ δὴ ἐγγύθι μοι θάνατος κακός, οὐδ' ἔτ' ἄνευθεν,
οὐδ' ἀλέη· ἦ γὰρ ῥά πάλαι τό γε φίλτερον ἦεν
Ζηνί τε καὶ Διὸς υἱὶ ἐκηβόλω, οἷ με πάρος γε
πρόφρονες εἰρύατο· νῦν αὐτέ με μοῖρα κιχάνει.
Μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
305 ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.”

i. Hector en Achilles stormen op elkaar af (22.306-321)

Ὦς ἄρα φωνήσας εἰρύσσατο φάσγανον ὄξύ,
τό οἱ ὑπὸ λαπάρην τέτατο μέγα τε στιβαρόν τε,
οἴμησεν δὲ ἄλεις ὡς τ' αἰετὸς ὑψιπετής,
ὅς τ' εἶσιν πεδίονδε διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν
310 ἀρπάξων ἢ ἄρν' ἀμαλὴν ἢ πτῶκα λαγῶν·
ὡς Ἴεκτωρ οἴμησε τινάσσω φάσγανον ὄξύ.
Ὀρμήθη δ' Ἀχιλεὺς, μένεος δ' ἐμπλήσατο θυμὸν
ἀγρίου, πρόσθεν δὲ σάκος στέρνοιο κάλυψε
καλὸν δαιδάλεον, κόρυθι δ' ἐπένευε φαεινῇ
315 τετραφάλῳ· καλαὶ δὲ περισσεῖοντο ἔθειραι
χρῦσαι, ἃς Ἥφαιστος ἴει λόφον ἀμφὶ θαμειάς.
Οἶος δ' ἀστήρ εἶσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμολγῶ
ἔσπερος, ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἴσταται ἀστήρ,
ὡς αἰχμῆς ἀπέλαμπ' εὐήκεος, ἦν ἄρ' Ἀχιλλεὺς
320 πάλλεν δεξιτερῇ φρονέων κακὸν Ἴεκτορι δίω,
εἰσορόων χρῶα καλόν, ὅπη εἴξειε μάλιστα.

j. Achilles verwondt Hector (22.322-336)

Τοῦ δὲ καὶ ἄλλο τόσον μὲν ἔχε χροῖα χάλκεα τεύχεα,
καλά, τὰ Πατρόκλοιο βίην ἐνάριξε κατακτάς·
φαίνεται δ' ἦ κληῖδες ἀπ' ὤμων ἀυχέν' ἔχουσι,
325 λαυκανίην, ἵνα τε ψυχῆς ὄκιστος ὄλεθρος·
τῆ ρ' ἐπὶ οἱ μεμαῶτ' ἔλασ' ἔγγει διος Ἀχιλλεύς,
ἀντικρὺ δ' ἀπαλοῖο δι' ἀυχένος ἦλυθ' ἀκωκῆ·
οὐδ' ἄρ' ἀπ' ἀσφάραγον μελίη τάμε χαλκοβάρεια,
ἄφρα τί μιν προτιείποι ἀμειβόμενος ἐπέεσσιν.
330 Ἦριπε δ' ἐν κονίῃς· ὁ δ' ἐπέύξατο διος Ἀχιλλεύς·
“Ἐκτορ, ἀτάρ που ἔφης Πατροκλῆ' ἐξεναρίζων
σῶς ἔσσεσθ', ἐμὲ δ' οὐδὲν ὀπίζεις νόσφιν ἐόντα,
νήπιε· τοῖο δ' ἀνευθεν ἀοσητήρ μέγ' ἀμείνων
νηυσὶν ἔπι γλαφυρῆσιν ἐγὼ μετόπισθε λελείμμη,
335 ὅς τοι γούνατ' ἔλυσα· σὲ μὲν κύνες ἠδ' οἰωνοὶ
ἐλκήσουσ' αἰκῶς, τὸν δὲ κτεριοῦσιν Ἀχαιοί.”

k. Achilles is meedogenloos (22.337-354)

Τὸν δ' ὀλιγοδρανέων προσέφη κορυθαίολος Ἔκτωρ·

“Λίσσομ' ὑπὲρ ψυχῆς καὶ γούνων σῶν τε τοκίων,

μή με ἕα παρὰ νηυσὶ κύνας καταδάψαι Ἀχαιῶν,

340 ἀλλὰ σὺ μὲν χαλκόν τε ἄλις χρυσόν τε δέδεξο,

δῶρα τά τοι δώσουσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν, ὄφρα πυρός με

Τρῶες καὶ Τρώων ἄλοχοι λελάχωσι θανόντα.”

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·

345 “Μή με, κύον, γούνων γουνάζεο μηδὲ τοκίων·

αἶ γὰρ πῶς αὐτόν με μένος καὶ θυμὸς ἀνείη

ὄμ' ἀποταμνόμενον κρέα ἔδμεναι, οἶα ἔοργας,

ὥς οὐκ ἔσθ' ὅς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι,

οὐδ' εἴ κεν δεκάκις τε καὶ εἰκοσινήριτ' ἄποινα

350 στήσωσ' ἐνθάδ' ἄγοντες, ὑπόσχονται δὲ καὶ ἄλλα,

οὐδ' εἴ κέν σ' αὐτόν χρυσῷ ἐρύσασθαι ἀνώγοι

Δαρδανίδης Πρίαμος· οὐδ' ὧς σέ γε πότνια μήτηρ

ένθεμένη λεχέεσσι γοήσεται, ὄν τέκεν αὐτή,
ἀλλὰ κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατὰ πάντα δάσσονται.”

I. Hector sterft (22.355-366)

355 Τὸν δὲ καταθνήσκων προσέφη κορυθαίολος Ἔκτωρ·
“Ἦ σ’ εὖ γινώσκων προτιόσσομαι, οὐδ’ ἄρ’ ἔμελλον
πείσειν· ἦ γὰρ σοί γε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός.
Φράζεο νῦν, μή τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι
ἤματι τῷ, ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
360 ἐσθλὸν ἐόντ’ ὀλέσωσιν ἐνὶ Σκαιῆσι πύλῃσιν.”
Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε,
ψυχὴ δ’ ἐκ ρεθέων παμμένη Ἰδίοσδε βεβήκει,
ὄν πότμον γοόωσα, λιποῦσ’ ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην.
Τὸν καὶ τεθνηῶτα προσηύδα δῖος Ἀχιλλεύς·
365 “Τέθναθι· κῆρα δ’ ἐγὼ τότε δέξομαι, ὅππότε κεν δῆ
Ζεὺς ἐθέλῃ τελέσαι ἠδ’ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι.”

HOOFDSTUK 9 ZORG OM HET LIJK VAN HECTOR (24.322-620, 692-804)

2. PRIAMUS KRIJGT HET LIJK VAN HECTOR TERUG (24.522-620)

a. Achilles is bereid het lijk van Hector terug te geven (24.552-571)

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα γέρων Πρίαμος θεοειδής·

“Μὴ πῶ μ' ἐς θρόνον ἵζε, διοτρεφές, ὄφρα κεν Ἔκτωρ

κεῖται ἐνὶ κλισίησιν ἀκηδής, ἀλλὰ τάχιστα

555 λῦσον, ἴν' ὀφθαλμοῖσιν ἴδω· σὺ δὲ δέξαι ἄποινα

πολλά, τά τοι φέρομεν· σὺ δὲ τῶνδ' ἀπόναιο, καὶ ἔλθοις

σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν, ἐπεὶ με πρῶτον ἔασας

αὐτόν τε ζῶειν καὶ ὄραν φάος ἡελίοιο.”

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·

560 “Μηκέτι νῦν μ' ἐρέθιζε, γέρον· νοέω δὲ καὶ αὐτὸς

Ἔκτορά τοι λῦσαι, Διόθεν δέ μοι ἄγγελος ἦλθε

μήτηρ, ἣ μ' ἔτεκεν, θυγάτηρ ἀλίιο γέροντος.

Καὶ δέ σε γινώσκω, Πρίαμε, φρεσίν, οὐδέ με λήθεις,

ὅττι θεῶν τίς σ' ἦγε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.

565 Οὐ γάρ κε τλαίη βροτὸς ἐλθέμεν, οὐδὲ μάλ' ἠβῶν,

ἔς στρατόν· οὐδὲ γὰρ ἂν φυλάκους λάθοι, οὐδέ κ' ὄχηα
ῥεῖα μετοχλίσσειε θυράων ἡμετεράων.

Τῶ νῦν μή μοι μάλλον ἐν ἄλγεσι θυμὸν ὀρίνης,
μή σε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ἐνὶ κλισίησιν ἐάσω

570 καὶ ἱκέτην περ ἐόντα, Διὸς δ' ἀλίτομαι ἐφετμάς.”

“Ὡς ἔφατ', ἔδεισεν δ' ὁ γέρον καὶ ἐπείθετο μύθῳ.

b. Achilles treft maatregelen (24.572-586)

Πηλεΐδης δ' οἴκοιο λέων ὡς ἄλτο θύραζε,
οὐκ οἶος, ἅμα τῷ γε δὺω θεράποντες ἔποντο,
ἦρωσ Ἀυτομέδων ἠδ' Ἄλκιμος, οὓς ῥα μάλιστα
575 τί' Ἀχιλεὺς ἐτάρων μετὰ Πάτροκλόν γε θανόντα,
οἱ τόθ' ὑπὸ ζυγόφιν λύον ἵππους ἡμιόνους τε,
ἔς δ' ἄγαγον κήρυκα καλήτορα τοῖο γέροντος,
κὰδ δ' ἐπὶ δίφρου εἶσαν· ἐϋξέστου δ' ἀπ' ἀπήνης
ἦρεον Ἐκτορέης κεφαλῆς ἀπερείσι' ἄποινα.
580 Κὰδ δ' ἔλιπον δύο φάρε' ἐϋννητόν τε χιτῶνα,
ᾧφρα νέκυν πυκάσας δοίη οἰκόνδε φέρεσθαι.
Δμῶας δ' ἐκκαλέσας λοῦσαι κέλετ' ἀμφί τ' ἀλείψαι,
νόσφιν ἀειράσας, ὡς μὴ Πρίαμος ἴδοι υἱόν,
μὴ ὁ μὲν ἀχνυμένη κραδίη χόλον οὐκ ἐρύσαιτο
585 παῖδα ιδών, Ἀχιλῆϊ δ' ὀρινθείη φίλον ἦτορ,
καί ἐ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίτηται ἐφετμᾶς.

c. Het lijk van Hector wordt verzorgd en op de wagen gelegd (24.587-598)

Τὸν δ' ἐπεὶ οὖν δμῳαὶ λοῦσαν καὶ χρίσαν ἐλαίῳ,
ἀμφὶ δέ μιν φᾶρος καλὸν βάλον ἠδὲ χιτῶνα,
αὐτὸς τὸν γ' Ἴαχιλεὺς λεχέων ἐπέθηκεν ἀείρας,
590 σὺν δ' ἔταροι ἤειραν ἐϋξέστην ἐπ' ἀπήνην.
ᾠμωξέν τ' ἄρ' ἔπειτα, φίλον δ' ὀνόμηκεν ἑταῖρον·
“Μή μοι, Πάτροκλε, σκυδμαινέμεν, αἴ κε πύθῃαι
εἶν Ἄϊδός περ ἐὼν ὅτι Ἴακτορα δῖον ἔλυσα
πατρὶ φίλῳ, ἐπεὶ οὐ μοι ἀεικέα δῶκεν ἄποινα.
595 Σοὶ δ' αὖ ἐγὼ καὶ τῶνδ' ἀποδάσσομαι ὅσσ' ἐπέοικεν.”
Ἦ ῥα, καὶ ἐς κλισίην πάλιν ἦϊε δῖος Ἴαχιλλεὺς,
ἔξετο δ' ἐν κλισμῷ πολυδαιδάλῳ, ἔνθεν ἀνέστη,
τοίχου τοῦ ἐτέρου, ποτὶ δὲ Πρίαμον φάτο μῦθον·

d. Het voorbeeld van Niobe (24.599-620)

“Υἱὸς μὲν δὴ τοι λέλυται, γέρον, ὡς ἐκέλευες,
600 κείται δ' ἐν λεχέεσσ'· ἅμα δ' ἠοῖ φαινομένηφιν
ὄψεαι αὐτὸς ἄγων· νῦν δὲ μνησώμεθα δόρπου.
Καὶ γάρ τ' ἠΰκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου,
τῆ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο,
ἕξ μὲν θυγατέρες, ἕξ δ' υἱέες ἠβώοντες.
605 Τοὺς μὲν Ἀπόλλων πέφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο
χῳόμενος Νιόβη, τὰς δ' Ἄρτεμις ἰοχέαιρα,
οὔνεκ' ἄρα Λητοῖ ἰσάσκετο καλλιπαρήφ·
φῆ δοιῶ τεκέειν, ἢ δ' αὐτὴ γείνατο πολλούς·
τὼ δ' ἄρα καὶ δοιῶ περ ἐόντ' ἀπὸ πάντας ὄλεσσαν.
610 Οἱ μὲν ἄρ' ἐννήμαρ κέατ' ἐν φόνῳ, οὐδέ τις ἦεν
κατθάψαι, λαοὺς δὲ λίθους ποίησε Κρονίων·
τοὺς δ' ἄρα τῆ δεκάτῃ θάψαν θεοὶ Οὐρανίωνες.
Ἦ δ' ἄρα σίτου μνήσατ', ἐπεὶ κάμε δάκρυ χέουσα.
Νῦν δέ που ἐν πέτρῃσιν, ἐν οὔρεσιν οἰοπόλοισιν,

615 ἐν Σιπύλῳ, ὅθι φασὶ θεῶν ἔμμεναι εὐνάς
νυμφάων, αἳ τ' ἀμφ' Ἀχελώϊον ἐρρώσαντο,
ἐνθα λίθος περ ἐοῦσα θεῶν ἐκ κήδεα πέσσει.
Ἄλλ' ἄγε δὴ καὶ νῶϊ μεδώμεθα, διε γεραιέ,
σίτου· ἔπειτά κεν αὖτε φίλον παῖδα κλαίοισθα,
620 Ἴλιον εἰσαγαγών· πολυδάκρυτος δέ τοι ἔσται.”

3. TROJE ROUWT OM HECTOR EN BEGRAAFT ZIJN HELD (24.692-804)

b. Het lijk van Hector wordt het paleis binnen gedragen (24.718-724)

ᾠς ἔφαθ', οἱ δὲ διέστησαν καὶ εἶξαν ἀπήνη.

Οἱ δ' ἐπεὶ εἰσάγαγον κλυτὰ δώματα, τὸν μὲν ἔπειτα

720 τρητοῖς ἐν λεχέεσσι θέσαν, παρὰ δ' εἶσαν ἀοιδοὺς

θρήνων ἐξάρχους, οἳ τε στονόεσσαν ἀοιδὴν

οἱ μὲν ἄρ' ἐθρήνεον, ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.

Τῆσιν δ' Ἄνδρομάχη λευκώλενος ἦρχε γόοιο,

Ἐκτορος ἀνδροφόνοιο κάρη μετὰ χερσὶν ἔχουσα·

c. De klacht van Andromache (24.725-745)

725 “Ἄνερ, ἀπ' αἰῶνος νέος ὄλεο, καδ δέ με χήρην

λείπεις ἐν μεγάροισι· παῖς δ' ἔτι νήπιος αὐτως,

ὄν τέκομεν σύ τ' ἐγώ τε δυσάμμοροι, οὐδέ μιν οἶω

ἦβην ἵξεσθαι· πρὶν γὰρ πόλις ἦδε κατ' ἄκρης

πέρσεται· ἦ γὰρ ὄλωλας ἐπίσκοπος, ὅς τέ μιν αὐτὴν

730 ρύσκει, ἔχεις δ' ἀλόχους κεδνάς καὶ νήπια τέκνα,

αἱ δὴ τοι τάχα νηυσὶν ὀχήσονται γλαφυρῆσι,

καὶ μὲν ἐγὼ μετὰ τῆσι· σὺ δ' αὖ, τέκος, ἢ ἐμοὶ αὐτῇ
ἔψαι, ἔνθα κεν ἔργα ἀεικέα ἐργάζοιο,
ἀθλεύων πρὸ ἄνακτος ἀμειλίχου, ἢ τις Ἀχαιῶν
735 ῥίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον,
χωόμενος, ᾧ δὴ πού ἀδελφεὸν ἔκτανεν Ἴκτωρ
ἢ πατέρ', ἢ καὶ υἷόν, ἐπεὶ μάλα πολλοὶ Ἀχαιῶν
Ἴκτωρος ἐν παλάμησιν ὀδᾶξ ἔλον ἄσπετον οὐδας.
Οὐ γὰρ μείλιχος ἔσκε πατήρ τεὸς ἐν δαΐ λυγρῇ·
740 τῷ καὶ μιν λαοὶ μὲν ὀδύρονται κατὰ ἄστρῳ,
ἀρητὸν δὲ τοκεῦσι γόον καὶ πένθος ἔθηκας,
Ἴκτωρ· ἐμοὶ δὲ μάλιστα λελείψεται ἄλγεα λυγρά.
Οὐ γὰρ μοι θνήσκων λεχέων ἐκ χειρᾶς ὄρεξας,
οὐδέ τί μοι εἶπες πυκινὸν ἔπος, οὐ τέ κεν αἰεὶ
745 μεμνήμην νύκτας τε καὶ ἡμέματα δάκρυ χέουσα.”

d. De klacht van Hecabe (24.746-760)

“Ὡς ἔφατο κλαίουσ’, ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.

Τῆσιν δ’ αὖθ’ Ἐκάβη ἀδινουῦ ἐξῆρχε γόοιο·

“Ἐκτορ, ἐμῶ θυμῶ πάντων πολὺ φίλτατε παίδων,

ἦ μὲν μοι ζωός περ ἐὼν φίλος ἦσθα θεοῖσιν·

750 οἱ δ’ ἄρα σεῦ κήδοντο καὶ ἐν θανάτοιο περ αἴσι.

”Ἄλλους μὲν γὰρ παῖδας ἐμοὺς πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς

πέρνασχ’, ὃν τιν’ ἔλεσκε, πέρην ἀλὸς ἀτρυγέτοιο,

ἐς Σάμον ἔς τ’ Ἴμβρον καὶ Λῆμον ἀμιχθαλόεσσαν·

σεῦ δ’ ἐπεὶ ἐξέλετο ψυχὴν ταναήκει χαλκῶ,

755 πολλὰ ῥυστάζεσκεν ἐοῦ περὶ σῆμ’ ἐτάριοι,

Πατρόκλου, τὸν ἔπεφνες· ἀνέστησεν δέ μιν οὐδ’ ὦς.

Νῦν δέ μοι ἐρσήεις καὶ πρόσφατος ἐν μεγάροισι

κεῖσαι, τῷ ἵκελος ὃν τ’ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων

οἷς ἀγανοῖσι βέλεσσιν ἐποιχόμενος κατέπεφεν.”

760 “Ὡς ἔφατο κλαίουσα, γόον δ’ ἀλίαστον ὄρινε.

e. De klacht van Helena (24.761-776)

Τῆσι δ' ἔπειθ' Ἑλένη τριτάτη ἐξῆρχε γόοιο·

“Ἐκτορ, ἐμῷ θυμῷ δαέρων πολὺ φίλτατε πάντων,

ἧ μὲν μοι πόσις ἐστὶν Ἀλέξανδρος θεοειδής,

ὅς μ' ἄγαγε Τροίηνδ'· ὡς πρὶν ὄφελλον ὀλέσθαι.

765 Ἦδη γὰρ νῦν μοι τόδ' ἔεικοστὸν ἔτος ἐστὶν

ἐξ οὗ κείθεν ἔβην καὶ ἐμῆς ἀπελήλυθα πάτρης·

ἀλλ' οὐ πω σεῦ ἄκουσα κακὸν ἔπος οὐδ' ἀσύφηλον·

ἀλλ' εἴ τίς με καὶ ἄλλος ἐνὶ μεγάροισιν ἐνίπτει

δαέρων ἢ γαλόων ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων,

770 ἢ ἐκυρή – ἐκυρὸς δὲ πατήρ ὡς ἦπιος αἰεὶ –,

ἀλλὰ σὺ τὸν ἐπέεσσι παραιφάμενος κατέρυκες,

σῆ τ' ἀγανοφροσύνη καὶ σοῖς ἀγανοῖς ἐπέεσσι.

Τῷ σέ θ' ἅμα κλαίω καὶ ἔμ' ἄμμορον ἀχνυμένη κῆρ·

οὐ γὰρ τίς μοι ἔτ' ἄλλος ἐνὶ Τροίῃ εὐρείη

775 ἦπιος οὐδὲ φίλος, πάντες δέ με πεφρίκασιν.”

“Ὡς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δ' ἔστενε δῆμος ἀπειρών.